

УДК 327.8

Сталовєрова Г. В.,
кандидат історичних наук, доцент кафедри
суспільних дисциплін, Національний університет
водного господарства та природокористування
(Україна, Рівне), h.v.stalovierova@nuwm.edu.ua

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕМОВИН ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ТА ЄС СТОСОВНО БРИТАНСЬКОГО БРЕКСІТУ

Аналізується проблематика виходу Великобританії з ЄС. Охарактеризовано положення провідних партій Великобританії стосовно даної проблеми. Досліджено план брексіту, запропонований прем'єр-міністром Великобританії Т. Мей. Доведено, що тематика ЄС у Великобританії найближчим часом стане важливою як ніколи за весь час членства її в ЄС.

Ключові слова: Європейський Союз, Великобританія, прем'єр-міністр Великобританії, брексіт, політичні партії, вибори.

В умовах виникнення нових викликів та загроз, трансформації системи міжнародної безпеки, питання виходу Великобританії з ЄС стають об'єктом уваги британської спільноти, світової громадськості та експертів. Відсутність згоди провідних політичних партій Великобританії щодо її брексіту (виходу Британії з ЄС) роблять дискусії про її вихід з Євросоюзу ще більше актуальними.

Мета даної статті – розглянути політику прем'єр-міністра Великобританії Терези Мей стосовно брексіту та з'ясувати відношення провідних партій Великобританії до даної проблеми.

У політологічній площині проблематика членства Великобританії в ЄС розглядалася авторитетними англійськими ученими Дж. Річардсом [5], Дж. Кіркопом [4], С. Біскопом [1], А. Котеєм [3]. В українській політологічній літературі практично відсутні спеціальні праці з даної проблематики.

У 2010 році в Великобританії було створено коаліційний уряд консерваторів та ліберальних демократів (чи не найбільш проєвропейськи налаштована британська політична сила сучасності), торі відстоювали помірковані позиції в аспекті євроінтеграції, адже не могли не рахуватися зі своїми партнерами по парламентській більшості.

Тому Д. Кемерон, прем'єр-міністр Великобританії обирав в свій Кабінет консерваторів, які були поміркованими євроскептиками, при чому, прем'єр сам себе характеризовав подібним же чином. Такий характер політики лідера консерваторів призвів до втрати партією підтримки серед населення та пересічних членів, які масово почали переходити під протекторат Партії незалежності Сполученого королівства (далі – ПНСК) на чолі з Найджелом Фараджем [1, с. 1297].

За різними оцінками, протягом лідерства в консервативній партії Д. Кемерона, лави цієї політичної сили залишило близько 50% її членів. Окрім цього, напередодні парламентських виборів 2015 року два комонери вийшли із партії торі в Палаті громад і приєдналися до ПНСК. Відповідаючи на вимоги 100 консервативних комонерів, фактично третини торі в Палаті громад зразка 2010–2015 рр., та інших непарламентських членів партії, які об'єднавшись погрозували відправити Д. Кемерона у відставку з поста лідера партії, прем'єр-міністр ще влітку 2012 року

висловив підтримку ідеї проведення референдуму щодо виходу з ЄС [3, с. 215–217].

Тому для того, щоб відновити партійну єдність та схилити на бік торі електорат, в передвиборчому маніфесті 2015 року однією з обіцянок консерваторів стала «реальна зміна відносин з ЄС». Зокрема, зазначалося, що в разі перемоги на виборах консерватори зобов'язуються під час першої сесії новообраного парламенту законодавчо закріпити проведення до кінця 2017 року референдуму щодо виходу Великобританії із ЄС.

При цьому робилося суттєве зауваження, що референдум буде проведений лише після того, як між Урядом країни та ЄС відбудуться перемовини щодо нових умов членства Британії в союзі. І лише після цього, підданим Її Величності делегують вирішення питання чи влаштовує їх нова модель взаємовідносин з ЄС, чи ні.

Ініціатива з проведення референдуму була першими озвучена консерваторами, тим самим вони позбавили своїх конкурентів вагомого передвиборчого аргументу. Як відомо, нині в Британії відбувся так званий «зсув вправо» – підвищення рівня євроскептицизму серед населення. Зробивши ставку на обіцянку щодо проведення референдуму, і активно використовуючи цей аргумент в передвиборчій кампанії, консерваторам вдалося досягнути неочікуваної перемоги на травневих парламентських виборах 2015 року. Вони отримали стійку парламентську більшість – 331 мандат в Палаті громад, що дозволило торі сформувати однопартійний Уряд.

Стосовно майбутнього членства країни в ЄС, думки у Великій Британії розділилися майже порівну. 29% вважають, що їм особисто буде краще за Британії в ЄС. 27% переконані, що навпаки виграють, коли країна вийде з Євросоюзу. Водночас, якби референдум відбувся завтра, то 49% проголосували б за те, аби залишитися в єдиній європейській родині, а Brexit підтримали б 41% опитаних [10].

Financial Times аналізує чотири вимоги прем'єр-міністра Великої Британії Девіда Кемерона щодо членства країни в ЄС. На думку авторів, у пана Кемерона лишилося обмаль часу, щоб переконати євроскептиків вдома не залишати ЄС, адже загально-національний референдум про вихід з ЄС має відбутися до кінця 2017 року.

Окрім цього, у разі виходу з ЄС не виключеним є посилення сепаратистських настроїв в самій Британії. Не зважаючи на те, що у вересні 2014 року на референдумі в Шотландії більшість проголосувала за збереження цілісності Сполученого королівства, але не слід забувати, що альтернативою для шотландців було і залишається членство в ЄС з одночасним поглибленням інтеграції. Серед усіх британських регіонів Шотландія є найбільш послідовним прихильником членства в ЄС. Так, Шотландська національна партія в повному складі проголосувала проти проведення референдуму щодо виходу Сполученого королівства з ЄС, коли в Парламенті Великобританії розглядався відповідний законопроект.

За Велику Британію в ЄС виступили всі європейські лідери, але найголовніше – широка коаліція всередині самої Британії. Це лідери обох провідних партій – Лейбористської і Консервативної, так само, як і Ліберальні демократи, а разом і всі значущі регіональні партії.

У Великобританії євроскептики здобули перемогу на референдумі щодо виходу країни з ЄС, який відбувся 23

червня 2016 р. За результатами підрахунку голосів у всіх 382 округах за вихід з Євросоюзу проголосували 17 млн. 410 тис. 742 особи (51,9%), проти – 16 млн. 141 тис. 241 осіб (48,1%). Як повідомляє РБК, прихильники Brexit лідирували вже після підрахунку половини голосів. За вихід з ЄС висловилися більшість жителів Англії та Уельсу, проти – Шотландія і Північна Ірландія. Англія проголосувала за Brexit, на 53,4% до 46,6%. Уельс також проголосував за Brexit, за 52,5% голосів і проти 47,5%. Шотландія проголосувала за 62%, проти 38%, тоді як 55,8% у Північній Ірландії проголосували за, а 44,2% залишили [10].

Що означає Брексіт? Це слово, яке використовувалося як скорочений спосіб сказати, що Великобританія виїжджає з ЄС – об'єднуючи слова Британії та вихід з метою отримати Brexit, так само, як можливий грецький вихід з євро був раніше прозваний Грекситом. Схожа з «Брекситом» ситуація була з «виходом» Гренландії з ЄС у 1985 році. Але навряд чи можна порівняти острів з 50-тисячним населенням, який не є повноцінною незалежною країною, з країною з населенням в 64 мільйони.

Результати референдуму не означають, що Британія вже завтра вийде з ЄС. У Лісабонському договорі (основній правовій базі нинішнього Євросоюзу) є стаття 50, яка окреслює умови виходу країни з Євросоюзу. Відповідно до неї, переговори про ці умови мають займати принаймні 2 роки. І можуть бути подовжені за консенсусом сторін. Тут ЄС стикається з ситуацією, яка досі не мала прецеденту.

На перший погляд, референдум щодо виходу Сполученого Королівства з ЄС може викликати захоплення британською демократією. Адже саме народ отримав право прийняти таке важливе рішення. І перші наслідки формально незобов'язуючого референдуму вагомі – ініціатор референдуму та лідер прихильників членства країни в ЄС, Прем'єр-міністр Великобританії Девід Кемерон подав у відставку та заявив про те, що рішення, прийняте на референдумі, необхідно виконати.

Але насправді ці події можуть свідчити про вразливість демократії та її залежність від правильних рішень лідерів. Це особливо важливо зрозуміти у світлі можливих референдумів щодо майбутнього ЄС у інших країнах.

Кожна демократія має особливості. Великобританія є чітко вираженою представницькою демократією. На виборах населення обирає своїх представників на основі заявлених програм та оцінює їхню роботу на наступних виборах. Референдуми надзвичайно рідкісні для Британії. За всю історію країни відбулось лише три загальних референдуми (два попередні у 1975 та 2011 рр.). Відтак, цей інструмент є новим та незвичним для країни [2, с. 315].

Небезпечно є те, що у країнах зі слабкими традиціями прямої демократії виборці не стільки відповідають на поставлене на референдумі питання, скільки висловлюють своє ставлення до ситуації в країні та її лідерів. Дослідження показують, що на референдумах щодо глибшої інтеграції з ЄС у таких країнах, як Франція та Данія, на користь поставленого питання голосували переважно ті, хто підтримував правлячі політичні сили.

Тобто референдум щодо конкретного питання певною мірою перетворювався на голосування за

довіру чи недовіру владі. Частково і тому, що саме влада слугувала тлумачем домовленостей, часто дуже технічного характеру, які вона досягала в рамках ЄС.

Саме рішення провести референдум називають жахливою політичною помилкою Девіда Кемерона. В країнах, де референдуми є рідкістю і не визначено чітких законодавчих підстав для їхнього проведення, вони часто стають наслідком бажання політиків уникнути відповідальності за складні рішення або інструментом політичної боротьби. Таким інструментом і став референдум 2016 року.

У Великобританії проти виходу з ЄС виступала більшість політичних еліт, в той час як прихильники Брекзиту намагались якомога більше дистанціюватись від решти політикуму та експертів. Звідси і фраза одного із лідерів кампанії за вихід з ЄС, випускника Оксфорду та міністра юстиції, Майкла Гоува: «Ми вже ситі по горло експертами!». Таким чином, для багатьох британців референдум став можливістю висловити розгніваність на «віддалених від народу» еліт.

Іншою проблемою є поінформованість та компетентність виборців. Прихильники прямої демократії зауважують, що референдуми можуть покращувати якість політики. Так, дослідження показують, що у Швейцарії регулярні референдуми покращують поінформованість громадян та дисциплінують політиків. Проте «референдуми слід супроводжувати заходами, що підвищують політичні знання громадян та сприяють раціональній дискусії». Важливими є збалансованість та справедливість кампаній. Але щоб досягти цього, зазвичай потрібні час та досвід – яких у британців перед лише третім референдумом в їхній історії не було [12].

Очевидно, що референдум щодо виходу країни з ЄС не був найкращою можливістю здобути такий досвід. Деякі ЗМІ постійно тиражували неправдиві повідомлення, наприклад про загрозу навали мігрантів із Туреччини, що стало важливим чинником впливу на громадську думку. Цілком можливо, що цього можна було би уникнути, якби референдум був усталеним інститутом у Великобританії.

Вихід Британії з ЄС для України означає вихід з тих міжнародних угод, які укладені від імені ЄС. Ключовою для нас є Угода про асоціацію, зокрема про зону вільної торгівлі. Коли процес виходу формально завершиться за кілька років, це означатиме, що положення зони вільної торгівлі між ЄС та Україною вже не поширюватимуться на Британію.

З одного боку, це погано, бо британський ринок може бути цікавим для українського бізнесу. З іншого боку, Україні тоді треба буде проводити переговори про зону вільної торгівлі власне з Британією. Враховуючи те, що Британія традиційно займає більш ліберальний підхід до торгівлі, Україна може сподіватися на певні можливості.

У червні 2016 р. після відставки Д. Кемерона, Т. Мей оголосила про свій старт у виборах лідера консервативної партії. Вона виграла вибори та 13 липня 2016 р. приступила до обов'язків прем'єр-міністра Великобританії.

Тереза Мей виступала проти Brexit під час проведення кампанії референдуму, але зараз виступає за Brexit, тому що вона каже, що «це те, що британські люди хочуть». Її основне повідомлення полягає в тому, що Brexit означає Brexit, і вона започаткувала дворічний

процес виходу з ЄС 29 березня 2017 року. В своєму листі до президента Ради Європи Дональда Туска вона виклала свої цілі переговорів. Вона виклала свої плани на перехідний період після Brexit у великій промові у Флоренції, Італія (вересень 2017 р.). У цій промові пані Мей зосередилась на кількох ключових питаннях, серед яких права громадян ЄС, торгівля між СК та ЄС і також питання оплати за вихід СК зі складу ЄС, або як це ще називають – «оплата розлучення» [9].

1. Права громадян ЄС. Пані Тереза Мей сказала, що хоче долучити угоду про права громадян ЄС до законодавство Сполученого Королівства і вона вважає, що суперечки з цих питань мають вирішуватися британськими судами, але ці суди будуть зобов'язані звертати увагу на судові рішення Європейського суду.

Вона вважає, що це є справжньою гарантією того, що влада СК хоче аби громадяни ЄС залишалися жити та працювати у Британії. Проте, це не відповідає тому, що зі свого боку вимагає ЄС.

Голова групи, яка веде перемовини про Брекзит з боку ЄС, пан Мішель Барньєр, у своїй вчорашній промові наполягав на тому, що головним гарантом будь-якої домовленості чи угоди між СК та ЄС має бути саме Європейський Суд, а не будь-який британський.

Найбільшою проблемою тут є те, що юрисдикція є дуже прямим та чітко визначеним питанням, де практично все є дуже чітко вказаним та зрозумілим.

СК зі свого боку хоче аби всі подібні питання вирішували саме британські суди, на що ЄС ніяк не погоджується.

Якби там не було, але наразі виглядає так, що чинна британська влада все більше усвідомлює важливість присутності громадян ЄС і намагається дати їм сигнал, що вони будуть завжди бажаними у СК, але й водночас пані Мей не хоче надто гучно про це заявляти аби зайвий раз не дратувати впливових торі, які намагаються будь-якою ціною та якомога швидше вирвати СК зі складу ЄС.

2. Торгівля. У цьому питанні, пані прем'єрка чітко відкинула швейцарський чи норвезький типи стосунків з ЄС. Тобто входження Британії у СЕП після Брекзиту. Вона підкреслює, що Британія матиме свій власний та особливий тип стосунків з Європейською Унією.

Пані Мей також відкинула тип торгових стосунків, який наразі має з Канадою. За її словами укладання торговельної угоди канадського типу є дуже затяжним та надто обтяжливим процесом і до того ж торгові стосунки між СК та ЄС не починаються з нуля, як це було у випадку з Канадою.

Всі правила та норми торгівлі СК та ЄС вже давно відповідають одні одним і тому Британія хоче знайти унікальне рішення у питанні майбутніх стосунків у цій сфері, або як зазначила сама пані Мей – «ми хочемо мати нове, глибоке та особливе партнерство». Проте, жодних інших подробиць, якими точно будуть ці стосунки, вона не оприлюднила.

3. Перехідний період. Пані Мей заявила, що після Брекзиту буде перехідний період, який триватиме щонайменше два роки. Це означає, що після березня 2019 року СК буде продовжувати чинні стосунки з ЄС упродовж наступних двох років або й довше, тобто до принаймні до 2021 року. Упродовж цього перехідного періоду на території СК діятимуть всі чинні правила, норми та закони ЄС. Це також означає, що СК буде

продовжувати сплачувати всі свої внески у бюджет ЄС і це означає, що принаймні до 2021 року СК дотримуватиметься принципу вільного пересування людей.

Для країн ЄС наявність перехідного періоду завжди було бажаним кінцевим результатом Брексіту і тепер виглядає так, що СК на це погоджується.

Пані Мей також підтвердила, що упродовж цього перехідного періоду не буде жодних обмежень щодо права на в'їзд чи права на перебування та працевлаштування для громадян ЄС. Проте, після брексіту, громадяни ЄС будуть змушені реєструватися під час перетину кордону.

4. Оплата за вихід. Під час своєї промови пані Мей намагалася запевнити країни ЄС в тому, що СК буде дотримуватися всіх своїх поточних та майбутніх фінансових зобов'язань перед ЄС.

Чинний бюджет ЄС триватиме до 2020 року. Це означає, що Великобританія буде продовжувати сплачувати всі свої внески до цього часу.

Упродовж перехідного періоду, якщо він триватиме не більше двох років, очікується, що Великобританія сплатить у бюджет ЄС приблизно 20 мільярдів євро (18 мільярдів фунтів).

Зараз у Великій Британії 40 депутатів-консерваторів готові підписати лист недовіри прем'єр-міністрові Терезі Мей. Це на вісім менше, ніж необхідно для проведення конкурсу зі зміни лідера партії, механізму, за допомогою якого Мей можуть усунути з посади і замінити іншим представником консервативної партії.

Однопартійці Мей незадоволені тим, що вона затягує переговори щодо виходу Британії з Євросоюзу. Через це в Брюсселі днями пригрозили заморозити обговорення нової торговельної угоди.

Днями керівник делегації ЄС на переговорах з Лондоном Мішель Барньєр після чергового раунду переговорів заявив, що Євросоюз упродовж двох тижнів очікує від Великої Британії ясності щодо низки питань, пов'язаних з її виходом із ЄС, зокрема про кордон між Північною Ірландією та Ірландією і про розмір фінансових зобов'язань, які Лондон має взяти на себе у зв'язку з брексіт.

За словами Барньєр, на саміті ЄС 14–15 грудня можна буде ухвалити рішення про перехід до наступної фази переговорів – про торговельні відносини – лише у випадку, якщо будуть вирішені нинішні питання [9].

Прем'єр Британії Тереза Мей раніше заявила про готовність до поступку, зокрема щодо фінансових зобов'язань, пов'язаних з виходом із ЄС. Однак вона вважає завищеною суму в 60 мільярдів євро, названу Євросоюзом.

10 листопада Тереза Мей ще раз підтвердила позицію її уряду – забезпечити вихід Лондона з ЄС до березня 2019 року [12].

Отже, тематика Європейського Союзу у Великобританії найближчим часом стане важливою як ніколи за весь час членства її в ЄС. Спроби розбити табір опонентів на континенті, виторгувати більш вигідні (перш, за все, фінансові) умови виходу і, що ще важливіше, зберегти високий рівень інтеграції в економічній і гуманітарних сферах будуть диктувати порядок зовнішньої політики Лондона. Головний наслідок брексіту, без сумніву, полягає в послабленні ЄС та в можливому ефекті доміно в інших країнах.

Це удар по ідеї європейської інтеграції в Україні, яка скеровує багато процесів за останні кілька років.

Список використаних джерел

1. Biscop S. The UK and European Defence: Leading or Leaving? // International Affairs, 2012. – Vol.88. – P.1297–1313.
2. Chalmers H. Towards the UK's Nuclear Century // The RUSI Journal, 2013. – №6.
3. Cottey A. Security in 21st Century Europe. – L.: Palgrave Macmillan, 2013. – 310 p.
4. Kirkup J. Navy Chief: Britain Cannot Keep up Its Role in Libya Air War Due to Cuts // The Telegraph, 2011. – 20 June.
5. Richards J. A Guide to National Security. Threats, Responses, and Strategies. – Oxford: Oxford University Press, 2012. – 182 p.
6. Брексит набирает обороты: глава банка Англии о членстве Великобритании в ЕС [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://8banks.com/forex/2015/10/29/breksit-nabiraet-oboroty-glava-banka-anglii-o-chlenstve-velikobritanii-v-es-v-5-grafikah.html>
7. Брюссель пытается избежать брексита [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://politobzor.net/show-70348-bryussel-pytaetsya-izbezhata-breksit.html>
8. Великобритания может выйти из еврозоны [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://ipress.ua/news/velykobrytaniya_mozhe_vyyty_z_yevrosoyuzu_bler_5982.html
9. Лондон выбив в Брюссель новые правила существования Евросоюза [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://tsn.ua/svit/london-vibiv-u-bryusselya-novi-pravila-isnuvannya-yevrosoyuzu-583546.html>
10. Переговоры в Брюссели щодо умов збереження Британії в складі ЄС затягуються [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ua.euronews.com/2016/02/16/the-brussels-brexit-summit-what-you-need-to-know/>
11. Чи залишиться Великобританія в ЄС? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://24tv.ua/chi_zalishitsya_velykobrytaniya_v_yes_n660921
12. Що ми знаємо про брексит? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ua.euronews.com/2016/02/16/the-brussels-brexit-summit-what-you-need-to-know/>

References

1. Biscop S. The UK and European Defence: Leading or Leaving? // International Affairs, 2012. – Vol.88. – P.1297–1313.
2. Chalmers H. Towards the UK's Nuclear Century // The RUSI Journal, 2013. – №6.
3. Cottey A. Security in 21st Century Europe. – L.: Palgrave Macmillan, 2013. – 310 p.
4. Kirkup J. Navy Chief: Britain Cannot Keep up Its Role in Libya Air War Due to Cuts // The Telegraph, 2011. – 20 June.
5. Richards J. A Guide to National Security. Threats, Responses, and Strategies. – Oxford: Oxford University Press, 2012. – 182 p.
6. Breksit nabiraet oboroty: glava banka Anglii o chlenstve Velikobritanii v ES [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <https://8banks.com/forex/2015/10/29/breksit-nabiraet-oboroty-glava-banka-anglii-o-chlenstve-velikobritanii-v-es-v-5-grafikah.html>
7. Brjussel' pytaetsja izbezhat' breksit [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://politobzor.net/show-70348-bryussel-pytaetsya-izbezhata-breksit.html>
8. Brytaniya mozhe vyyty z zony yevro [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://ipress.ua/news/velykobrytaniya_mozhe_vyyty_z_yevrosoyuzu_bler_5982.html
9. London vybyv u Bryusseli novi pravyla isnuvannya Yevropeys'koho Soyuzu [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://tsn.ua/svit/london-vibiv-u-bryusselya-novi-pravila-isnuvannya-yevrosoyuzu-583546.html>
10. Perehovory v Bryusseli shchodo umov zberezhennya Brytaniyi yak chastyu YES zatrymuyut'sya [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ua.euronews.com/2016/02/16/the-brussels-brexit-summit-what-you-need-to-know/>
11. Chy zalyshyt'sya Velykobrytaniya v YES? [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://24tv.ua/chi_zalishitsya_velykobrytaniya_v_yes_n660921
12. Shcho my znayemo pro breksit? [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ua.euronews.com/2016/02/16/the-brussels-brexit-summit-what-you-need-to-know/>

Stalovierova G. V., Phd, Associated Professor, Social Sciences department, National University of Water and Environmental Engineering (Ukraine, Rivne), h.v.stalovierova@nuwm.edu.ua

Features of the UK and EU negotiations on British Brexit

The problems of the UK exit from the EU are analyzed. The situation of leading UK parties in relation to this problem is described. A study was made of the Brexit plan proposed by British Prime Minister T. May. It is proved that the EU in the UK in the near future will become more important than ever during its membership in the EU.

Keywords: European Union, Great Britain, British Prime Minister, Brexit, political parties, elections.

* * *

11.07.51–Политическая география
УДК 32:91

Эюбаде Р.

докторант, Институт Философии
Национальной Академии Наук Азербайджана
(Азербайджан), matlabm@yandex.com

ПРИСУТСТВИЕ АНГЛИИ В РЕГИОНЕ ПЕРСИДСКОГО ЗАЛИВА (КОНЕЦ XIX НАЧАЛО XX ВЕКОВ)

Рассматриваются вопросы соперничества мировых держав за обладание регионом Персидского залива. Европейские страны, такие как Великобритания, Франция, Германия и Царская Россия с конца XVIII стремились укрепиться в регионе Персидского залива. Это соперничество в начале XIX приобрело острый характер. Цели Наполеона Бонапарта и российских царей в этом регионе рассматривались Великобританией как непосредственная угроза для индийского региона. На самом деле, по завещанию Петра I Царская Россия собиралась завоевать Персидский залив, чтобы иметь выход в Индийский океан, а Франция, имея близкую политическую и экономическую связь с Ираном, старалась через север Ирана – Хорасан, напасть на Индию и ослабить влияние Великобритании. Приобретая политическую и экономическую мощь после Первой Мировой Войны, Великобритания стала победителем на Персидском заливе и этим обеспечила безопасность Индии и своих интересов в этом регионе.

Ключевые слова: английский империализм, регион, Персидский залив, мировые державы, Ормузский залив, арена соперничества.

(статья друкється мовою оригіналу)

Персидский залив, благодаря своей приоритетной роли в географических, политических, международных и торговых связях является важнейшим регионом мира. Поэтому Великие державы, с целью обеспечения своих политических и экономических интересов, уделяли особое внимание этому региону.

Являясь регионом древней цивилизации, Персидский залив всегда имел и цивилизованное значение. Начиная с XVIII века, он приобрел статус региона мировой политики и исламской цивилизации, а также считается средоточием энергетического ресурса всего мира [1].

С конца XIX и начала XX вв. Персидский залив становится центром международной торговли, следовательно, мировые державы, такие как США, Англия, Царская Россия, Франция, имеющие мощную экономику старались укреплять свои экономические и политические интересы в этом регионе [2].

Неслучайно, что Персидский залив для политического и экономического положения Ирана имел важное значение. Ормузский пролив, принадлежащий Ирану, имеет геополитическое значение и является единственным местом для выхода судов в Индийский океан, тем самым дающий возможность Ирану контролировать прилегающие регионы.